

איש השבוע: הפרקליט מרמאללה שהרעיש את המרחב כשהציע:

מדינות. הפליטים אינם מדינה, לכן אי אפשר לנהל איתם משאומתן.

★ ★ ★

ככלא הירדני

ווארי חזר לדבנון, אך לא ניתק את המגע עם סוכי נים ישראלים. לבסוף עבר את הגבול בלילה, רכוב על

נית — אלא העובדה שנמצאו אנשים שהעזו להצהיר על כך בגלוי, בפני עיתונאים ישראלים.
כי בעבר כבר הרגיש שחאדה עצמו את נחת זרועו של מלך ירדן, בשל שאיפתו לעצמאות פלסטינית.

זה היה ב־1949. עורך־הדין הטברייני, שברח מביתו במל־חמת תש״ח, נסע ללואזן שבשחייץ, כדי להשתתף בישיבה של ועדת־הפיוס של האו״ם. עמו נסע עורך־דין אחר: מוחמד

לנו נחושת סולידר, על אחד הבתים ברחוב הר־ראשי של רמאללה, אומר: ״עזיז שחאדה — עורך־דין״. לפני עשרים שנה התנוסס אותו שלט על הכניסה לבית טברייני. אז היה עזיז שחאדה פרקליט צעיר בעיר הכינרת.

השבוע שמעו עליו אזרחי ישראל לראשונה. כי בפיו היתה בשורה מחשמלת.

הוא הודיע, שנוצרה תנועה של מנהיגים פלסטיניים בגדה המערבית, למען הקמת רפובליקה פלסטינית עצמאית, הקשורה עם ישראל. את הצהרתו המרעושה השמיע באונוי קבוצה גדולה של עיתונאים, במשרדי המושל הצבאי ברמאללה.

★ ★ ★

להינתק מחוסיין

עיתונאים הוזמנו על־ידי פיקוד צה״ל לסיור שיגידו רתי ברמאללה, בית־לחם ויריחו. התחנה הראשונה היתה רמאללה. המושל המקומי הירצה בפניהם על בעיות העיר, ועל פתרונות המימשל.

כעבור מספר דקות הופיע גבר רוה, המתחיל להקרית, בעל תחריפים נמרצים ובטחון־עצמי רב. המושל הציג אותו: עורך־הדין שחאדה. ״הוא מוכן לענות לשאלות״, אמר ה־מושל.

כתב קולינעס שאל: ״האם מסתמנת נכונות לפתרון ישיר בין ערביי הגדה לבין ישראל״.

שחאדה הצהיר: ״קיימת תנועה לניתוק ה־קשר בין הגדה המערבית לבין ממלכת הירדן. תנועה זו דוגלת בהקמת רפובליקה פלסטינית עצמאית, שתהיה קשורה בחוזה שלום עם מדינת ישראל. נמאס לנו המצב הקיים. נמאס לנו האיתודי־מאונס עם המלך חוסיין״.

כאשר שאל אותו כתב הארץ אם זו דעתו הפרטית, או אם שותפים לה עוד מנהיגים ערביים, השיב:

״זאת אינה דעתי־יחיד. יש לה תומכים כי נאכלום וכבית־לחם ובחברון״.

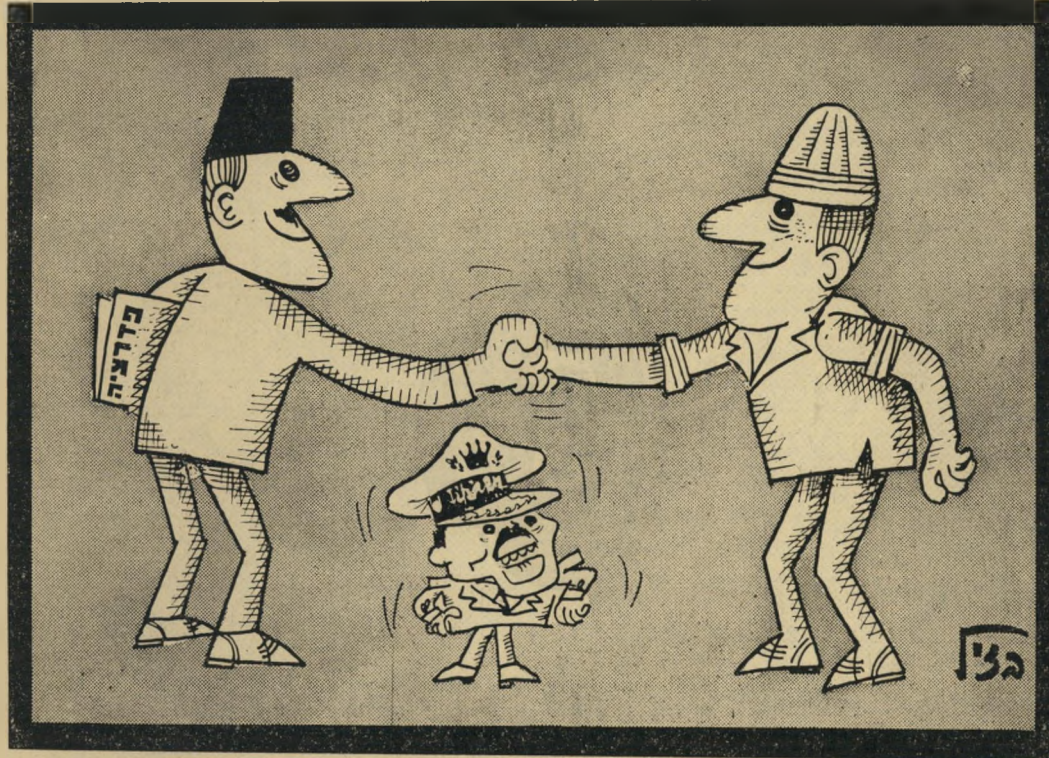
הוא לא אמר מי הם התומכים האלה, אבל נתן להבין שכבר קוימו מיספר פגישות, וכי הוחלפו דעות ברוח זו.

★ ★ ★

תומכים ברעיון

אישור ניתן בתחנה הבאה של הסיור: בית־לחם. ראש העיר, אליאס בנדק, סיפר על בעיותיה הכלכליות של עירו, ועל העתל המשותע שנעשה לה כאשר נותקה מירושלים העתיקה.

אלב הכתבים היו הרבה יותר מעוניינים בשאלות הפוליטיות. הם שאלו אותו אם הוא יודע משהו על התנועה להקמת רפובליקה פלסטינית. הוא ענה: ״כן, בהחלט״. האם הוא תומך בה?

״מה? מעל לראש שלי?״

סוס. ישראל הציעה לו לבוא ארצה, ולשמש מעין מנהיג לערביי ישראל, כדי לבלום את השפעת המפלגה הקומוניסטית. היא קיחתה לעשות ממנו קויולינג שכיר, אך הוא לא הסכים לתוכנית. הוא זנח את הפוליטיקה, השתקע בנצרת, בנה קאריירה מצליחה של פרקליט פרטי.

עמיתו הטברייני חזר לרמאללה. הוא ידע שהמגע עם ישראל לא יישארו בגדר סוד, על כן מיהר אל נציגות הליגה הערבית, והודיע על כל מה שהיה בלואזן. הוא הסביר כי דיבר על דעת נציגות הפליטים, מתוך כוונה למצוא פתרון הולם לבעיית הפליטים.

זה לא שיכנע את הירדנים, והם השליכו אותו לכלא.

כאשר השתחרר, פנה אף הוא עורף לפוליטיקה, ובנה גם הוא קאריירה מצליחה כפרקליט פרטי.

עד שבא הכיבוש הישראלי, ושוב נעשו כל הרעיונות הישנים לכווערים.

★ ★ ★

קרן־אור באפלה

בר מערכת העולם הזה, שנפגש עמו במשרדו ה־שבוע, מדהח על הפגישה:

לפני שיכולתי להסביר לו מי אני ומה הוא עיתוני, החל הגבר הנמרץ לחטט בין מגירות שולחן־העבודה שלו. הוא היה כה נרגש, עד ששכח אפילו להציע לי לשבת על אחת הכורסות הגדולות, בחזרו הרחב. לבסוף מצא את אשר חיפש: דף תלוש מתוך כתב־עת לועזי.

הוא הראה לי את הדף. היה זה קטע מתוך השבועון ניווויק, ובו צילום של שוטרים גוררים את אורי אבנרי, כאשר נסע בראש שירת האחחה לכפרים הערביים במשולש. ״אתה רואה, אדוני, אני יודע בדיוק מי אתם ומה אתם. תלשתי את הדף הזה לפני כמעט שנתיים. קיוויתי שיבוא היום ואנו ניפגש״.

הוא סיפר, כי מזה שנים עקב אחרי העולם הזה.

״הרעיון שלכם של פדרציה מרחבית, בה תהיה ישראל שותפה, נראה לי כקרן־אור בי אפלה של אוזורנו״. והוסיף: ״ולא רק לי״.

הוא ידע על חוק לשון הרע ועל הנסיגות לחסל את השבועון המסויים. ״אנא, תן את ברכותי לחברה־הכנסת ש־לנו״, אמר בחיוך.

היה ברור, שהודיעה על ישראלים הדוגלים בכנות בשלום נפוצה כמשך השנים בין המושבי כילים הערביים. עתה נבט הורע, ומאחורי חר־מות השינאה מופיעים הניצנים הראשונים של נכונות להידברות.

הצהרתו של שחאדה, ותמיכת חבריו, היא הצעד המעודד הראשון בכיוון לפתרון האחד הבא בחשבון: פדרציה של שני העמים בארצם המשותפת.

נימר אלהחארי, ראש אירגון־הנוער אל־נבאדה המפורסם, שגם הוא נהיה לפליט.

הם הופיעו בפני ועדת־הפיוס כנציגי הפליטים הפלסטיניים. אבל הם לא נפגשו רק עם חברי הוועדה. הם באו במגע גם עם המישלחת הישראלית.

להקים מייד את מדינת פלסטין

בפי השניים היתה הצעה מהפכנית: שישרי אל תנהל משאומתן עם הפליטים הפלסטיניים, כדי למצוא פתרון ישיר איתם.

ראובן שילוח המנוח, ראש הביון של אז, טירפד את ההצעה. כמו שעבד כמשך שנים עם האינטליגנציה, הגל בנאמנות לקו הכריטי במרחב. קו זה התבסס על חיווק הממלכה הירדנית ההאשמית, כשלונדון משמשת מת־זוכת בין ירושלים לבין עמאן. מכיוון שמשא־ומתן עם הפליטים הפלסטיניים פירושו עקיפת ירדן והיפסולה, המלויץ לדחות את ההצעה.

הנימוק שניתן לשחאדה ולהחארי היה אינפנטילי: מכיוון שישראל היא מדינה, יכולה היא לנהל משאומתן רק עם

״כן, בהחלט״. ולא רק הוא. גם מנהל לישכת־המיסחר. גם איוב מוסאלם, מי שהיה שר־הפיתוח בממשלת ירדן.

בשיחה פרטית הסביר שר־הפיתוח, כי ה־תמיכה הנלהבת ביותר לתוכנית זו מצוייה דווקא בהר חברון.

★ ★ ★

שילוח טירפד

ידיעה הפומבית על קיומה של תנועה זו הגיעה לקהל הערבי הרחב למחרת בבוקר, מעל עמודי גיר־טלס פוסט. היא עוררה תדהמה כללית. הסביר מורה ברמ־אללה, המלמד בבית־ספר נוצרי בירושלים: ״מה שמדהים זה אולי לא כל כך עצם המחשבה על הקמת רפובליקה פלסטי־